

УДК 378.091.12-051:159.92

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-234-245](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-234-245)

Іванюк Ганна Іванівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, тел.: (095) 074-32-72, <https://orcid.org/0000-0001-7758-5121>

ЦІННІСНІ ДОМІНАНТИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. У статті висвітлено проміжні результати дослідження з теми «Психолого-педагогічний супровід особистісного і професійного розвитку майбутніх педагогів в умовах реалізації нових освітніх стандартів». За результатами теоретичного аналізу, педагогічного експерименту подано узагальнені висновки щодо ціннісного наповнення контенту освітньо-професійних програм підготовки вчителів початкових класів, вихователів закладів дошкільної освіти.

За результатами теоретичного аналізу в узагальненому вигляді подано різноманітні підходи сучасних українських і зарубіжних учених до вивчення різних аспектів, суголосних до заявленої наукової проблеми, а саме: ціннісних пріоритетів змісту педагогічної освіти, ціннісних орієнтацій студентської молоді, що дало змогу обґрунтувати сутнісні особливості поняття «ціннісні домінанти» та узагальнити їх вплив на розвиток особистості професіонала з освітньої галузі в умовах цивілізаційних викликів. Виконане міждисциплінарне дослідження підтверджує суспільну та особистісну затребуваність щодо вироблення стратегій підготовки майбутніх педагогів, що ґрунтуються на ціннісних домінантах суцільної людської цивілізації, які будуть корисними майбутнім педагогам у їхньому особистісному та професійному вивищенні.

Висвітлені результати емпіричного дослідження в контексті проблематики статті уможливили узагальнення наукової та практичної значущості ціннісних домінант педагогічного супроводу особистісного та професійного майбутніх педагогів, що можуть бути корисними для їхнього самовдосконалення в особистісному життєвому та професійному сенсах в умовах швидких і невизначених цивілізаційних зрушень.

Ключові слова: цінності, ціннісні домінанти, психолого-педагогічний супровід, особистісний і професійний розвиток, професійна підготовка, вчителі, педагоги, освітньо-професійні програми.

Ivaniuk Hanna Ivanivna Doctor of Science in Pedagogy, Professor, professor of the Department of Educology and Psychological and Pedagogical Sciences, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Bulvarno-Kudriavska Str., 18/2, Kyiv, 04053, tel: (095)074-32-72, <https://orcid.org/0000-0001-7758-5121>

VALUABLE DOMINANTS OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF FUTURE TEACHERS' PERSONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Abstract. The article highlights the results of an interim study on the topic «Psychological and pedagogical support of future teachers' personal and professional development in the conditions of the implementation of new educational standards». Conclusions were generalized and presented, based on the results of the theoretical analysis and the pedagogical experiment, regarding the valuable content of the educational and professional training programs for primary school teachers and preschool teachers.

According to the results of the theoretical analysis, various approaches of modern Ukrainian and foreign scientists to the study of various aspects consistent with the stated scientific problem are presented in a generalized form, namely: value priorities of the content of pedagogical education, value orientations of student youth. What made it possible to substantiate the essential features of the concept of «value dominants» and generalize their influence on the development of the personality of a professional in the field of education in the conditions of civilizational challenges. The interdisciplinary research carried out confirms the social and personal demand for the development of strategies for the training of future teachers, based on the dominant values of human civilization, which will be useful for future teachers in their personal and professional growth.

The highlighted results of empirical research in the context of the issues of the article made it possible to generalize the scientific and practical significance of the dominant values of pedagogical support of future teachers' personal and professional development, which can be useful for their self-improvement in a personal and professional sense in the conditions of rapid and uncertain civilizational shifts.

Keywords: values, value dominants, psychological and pedagogical support, personal and professional development, professional training, teachers, pedagogues, educational and professional programs.

Постановка проблеми. Суб'єктність і здатність до особистісного та професійного саморозвитку фахівця освітньої галузі розвивається на ґрунті моральних і духовних цінностей. На тлі російсько-української війни та соціальних трансформацій як в Україні, так і в світі актуалізуються запити на усвідомлене прийняття кожною людиною різниці між добром і злом, правдою

і маніпуляціями, що нині набули поширення в інформаційній та культурних царинах. У цьому контексті першорядними є людиноствірні цінності психолого-педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей тому, що місія педагога полягає в забезпеченні умов для розвитку людських чеснот кожної особистості. Як засвідчують результати порівняльного аналізу освітньо-професійних програм (галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка») надмірне захоплення практико-орієнтованою підготовкою майбутніх педагогів значним чином веде до обмеження змістового поля людинознавчої складової. Заклади вищої освіти часто вилучають з освітньо-професійних програм, а відтак і навчальних планів навчальні курси – «Історія педагогіки», «Історія освіти», зміст яких є носієм спадку людських чеснот і цінностей попередніх періодів; тривожить також зменшення частки вивчення майбутніми педагогами «Педагогічної психології», «Культури України», «Педагогіки». Натомість спостерігаємо надмірну захопленість зарубіжним контентом, що ввірвався в освітню галузь з бізнесу та технологій і подається здебільшого як наслідування без урахування ціннісного наповнення. Студенти педагогічних спеціальностей становлять особливу вікову групу молоді для яких притаманним є потяг і пошук цінностей – істини, добротворення, відкритості до естетики та духовних практик. Тому в освітньому процесі університетів важливо плекати цінності, що є особистісно значущими та вартісними для особистісного зростання, професійних і соціальних практик майбутніх фахівців, а відтак визначають вектор їхнього саморозвитку.

Зазначимо, що ціннісні домінанти педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців освітньої галузі розглядаємо в контексті сучасних базових концепцій культури та світоглядної освіти, з урахуванням викликів цифрової цивілізації та швидкоплинної глобалізації, а саме: збереження глибинних національних цінностей і тих, які важливі для людей різних культур. У процесі професійної підготовки вчителя ми орієнтуємося на те, що майбутній фахівець буде працювати з дітьми, які привносять інші, від усталених в попередніх поколінь мотиви, потреби, оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У руслі проблематики статті вартісними є міждисциплінарні наукові дослідження з філософії, педагогіки, психології, які ґрунтуються на класичному розумінні візії гуманітарних наук щодо формування відкритого мислення до усього нового й поваги до минулого, розбудови суспільства знань у сув'язі з ціннісними культури. Студіювання досліджень різних аспектів впливу ціннісних домінант на розвиток людини дають підстави стверджувати про їх вагомий потенціал для збереження культурних надбань цивілізації, зв'язків між поколіннями. Зазначена ідея була обґрунтована ще древньогрецьким філософом Платоном. На його думку людинознавчі науки мають стосунок до гуманітарної сфери та слугують засобом усвідомленого осягнення людиною сенсів життя [1].

За результатами теоретичного аналізу джерел з'ясовано, що в історико-культурному вимірі (від еллінської культури до нині суцільної європейської культури) осердя змісту освіти становлять знання про людину та її цінності, що й увиразнює її людиноцентричну цивілізаційну місію. На відміну від надмірного просування нині в науковому просторі технологічних стратегій освіти людини, західноєвропейська історія освіти упродовж попередніх періодів (XIX–XX століть) містить продуктивні зразки, вибудовані з урахуванням пріоритету вивчення гуманітарних наук, що розглядалися заперукою саморозвитку людини. Ці ідеї притаманні також українській педагогічній думці та практикам попередніх періодів. Науки про людину та її цінності містять потенціал для реалізації нею цілей і досягнення особистого успіху в житті та в професійній діяльності. Студіювання різних моделей освіти у країнах Західної Європи, дає підстави стверджувати про пріоритет ціннісних стратегій освіти [2].

У сучасному міжкультурному просторі питання цінностей особистості і, насамперед ціннісних основ підготовки майбутніх фахівців має різноаспектне вивчення. Зокрема, інтерес становлять результати наукових пошуків сучасних українських учених щодо одухотворення виховного середовища на засадах людиноцентризму, висвітлені в монографіях: «Горизонт духовності виховання» та «Ugdymo dvasingumas». Автори згаданих наукових праць розглядають пріоритети духовного виховання людини на тлі культури. Це уможливорює висвітлення сутності ціннісних доміант на тлі широкого культурного поля [3; 4]. У руслі проблематики статті чільне місце належить дослідженню ціннісних компетенцій та їх сутності, що подано в праці В. Лугового [5].

Висвітлені в статті результати проміжного етапу дослідження колективної наукової теми «Психолого-педагогічний супровід особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів в умовах реалізації нових освітніх стандартів» (науковий керівник Ганна Іванюк, д.пед.н., професор, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка) з урахуванням теоретичного обґрунтування провідних стратегій підготовки фахівців освітньої галузі, а саме: особистісно-професійної, аксіологічної [6].

Наукові студії з проблеми розвитку ціннісних інтенцій здобувачів вищої педагогічної освіти у міждисциплінарному вимірі висвітлено Г. Іванюк, О. Олексюк, М. Вишневецькою. Авторами розкрито множинність наукових узагальнень щодо формування ціннісних доміант у процесі фахової підготовки вчителів [7].

У руслі проблематики статті інтерес становлять компаративні дослідження суголосної проблеми в контексті зарубіжного досвіду, вивчення цінностей здобувачів вищої освіти [8]. У статті «Освіта, орієнтована на цінності: поширений підхід», автор приділяє увагу розкриттю сутності ціннісно-орієнтованого навчання в контексті нової філософії освіти, що

інтегрує сучасний досвід та традиції [9]; у праці «Вивчення цінностей, наявних у студентів, які здобувають ступінь викладача початкової освіти в державних університетах Андалусії» подано сутнісні аспекти соціальних та естетичних концепцій цінностей у молоді; виявлено освітні потреби щодо засвоєння цінностей в університетській підготовці майбутніх педагогів [8].

За результатами теоретичного аналізу з'ясовано: попри численні дослідження різних аспектів теорії та освітніх практик, спрямованих на формування цінностей в підготовці фахівців педагогічної галузі, наукова проблема ціннісних домінант психолого-педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів у контексті цивілізаційних викликів цілісно й системно не досліджена.

Метою статті є висвітлення узагальнених проміжних результатів дослідження щодо ціннісного наповнення психолого-педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів в умовах освітніх змін.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення повноти дослідженням нами обрано адекватні методологічні підходи: аксіологічний, культурологічний, міждисциплінарний, компетентнісний. Відбір заявлених підходів ґрунтується на врахуванні свідомого засвоєння здобувачами вищої освіти (педагогічних спеціальностей) знань про людину та її цінності в контексті особистого та професійного зростання, прийняття та розвитку власних сенсів і вибудовування усвідомленого прийняття людини як найвищої цінності. Наукове поле дослідження становить цілісний вимір ціннісних інтересів і мотивів, когнітивного рівня та способів діяльності, співвідношенням між прийняттям історико-культурних цінностей і змінами ціннісного світогляду, що визначають особистісні наміри до розвитку та саморозвитку майбутніх педагогів. Подане міркування ґрунтується на вченні Л. Виготського [10].

Міждисциплінарний підхід уможливив дослідити зв'язки між змістовими компонентами педагогіки та психології в руслі людинотвірної філософії освіти та ціннісних домінант підготовки майбутніх педагогів (учителів закладів загальної середньої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти).

Для реалізації комплексного дослідження зазначеної в статті наукової проблеми використано комплекс методів, а саме: теоретичні (аналіз, узагальнення, порівняння, систематизація) – для визначення ступеня дослідження проблеми у наукових джерелах; емпіричні – тестування, інтерв'ювання – з метою констатації сформованості досліджуваного феномена; педагогічний експеримент; методи математичної статистики (кількісна та якісна обробка результатів дослідження та статистичної перевірки їх об'єктивності з використанням кореляції Пірсона за допомогою MS EXCEL (застосування функції «Corel»). Вибір адекватних методів до мети

дослідження ґрунтується на отриманих результатах теоретичного аналізу праць, що висвітлюють дотичні наукові проблеми.

Теоретичний аналіз низки праць українських і зарубіжних дослідників дає підстави стверджувати: людство в культурно-суспільному поступі відбирає для своєї життєдіяльності найважливіші чесноти, які відображені в мові, традиціях, усній і писемній літературі, філософії, мистецтві, сукупності поглядів на виховання дітей і молоді. На розвиток ціннісних домінант щодо підготовки до життя дітей і молоді впливають значним чином цінності сім'ї, традиційні національно-культурні цінності та суспільні, що постійно оновлюється під впливом функціонування громадської думки, засобів масової інформації, а також у сув'язі з їх унікальністю та мінливими відтінками в умовах стрімких технологічних і політичних змін.

Зазначимо, що нині інтерес до ціннісних пріоритетів у процесі підготовки особистості – професіонала зумовлений загостренням відстоювання екзистенційного вибору України в умовах повномасштабної війни; пріоритетом цінностей людини в розвитку суспільства культури та відстоювання і збереження суцільної нині цивілізації. Завдання полягає в подоланні протиріч особистості з різними культурними та цивілізаційними впливами, зокрема тими, що породжені домінуванням технологічної свідомості.

Концептуальні ідеї нашого дослідження ґрунтуються на розумінні пріоритету ціннісного вибору на особистісний і професійний розвиток майбутніх фахівців у галузі освіти. Ціннісні домінанти розглядаємо підґрунтям процесу становлення внутрішнього світу особистості, що є визначальними для моральних, етичних, національних, міжкультурних, громадянських і державотворчих орієнтирів як для індивіда, так і соціальних осередків та суспільства загалом. У цьому контексті культура в особистісному сенсі співвідноситься з усвідомленою працею задля вдосконалення власного саморозвитку і впорядкування всього, що оточує людину. Згідно з ідеями Канта, культура є способом постановки і досягнення власних цілей, а й цілей морального вдосконалення суспільства. Ціннісні домінанти характеризують увиразненою тяглість поведінкового досвіду людей та нагромаджених в соціальному середовищі знань, що слугують для задоволення індивідуальних інтелектуальних і емоційних потреб у процесі саморозвитку та професійного становлення майбутнього педагога. Відтак розглядаємо зв'язки культурних детермінант з суспільними трансформаціями та їх вплив на ціннісний вибір людини в процесі професійної педагогічної підготовки фахівців.

Дослідження впливу ціннісних домінант на особистісний і професійний розвиток майбутніх фахівців з освітньої галузі в контексті цивілізаційних викликів відповідає розумінню сутності власної причетності особистості до поступу суспільства і держави як носія і продукту цінностей соціального середовища та їх трансформації, набутих раніше цінностей під впливом культурних (технологічних, соціальних) процесів. Загалом культура характе-

ризує людину як активного суб'єкта суспільного розвитку, збагаченого досвідом освоєння природного і соціального середовищ, що сприяє спадкоємності людської ментальності. Людина розвивається як особистість у процесі засвоєння нею культурного простору, який містить своєрідну соціальну пам'ять поколінь.

Ціннісні домінанти становлять основу архітектури освіти та професійної підготовки педагогів. Зміст людинознавчих наук розглядаємо освітнім ресурсом ціннісних домінант особистісного професійного розвитку студентів педагогічних спеціальностей, що становить основу для формування критичного мислення, креативності та емпатії. Варто зауважити: у сучасному науковому дискурсі та освітньо-професійних програмах підготовки фахівців освітньої галузі переважають прагматичні ціннісні домінанти, що ґрунтуються на технологічних парадигмах. Відхід від гуманістичних цінностей в освіті та повсякденному житті людських спільнот приводить до вихолощення ціннісних домінант і розриву укорінених культурних зв'язків між культурно-історичними епохами та спадкоємства поколінь. Відтак це може впливати на сприйняття молодого людиною асоціальних та антидемократичних цінностей, формуванню апатії до людиноствірних цінностей.

Дослідження зазначеної проблеми в контексті підготовки до професійної діяльності фахівців освітньої галузі дає підстави стверджувати, що здебільшого здобувачі вищої освіти позитивно сприймають ціннісні домінанти, що розкривають сутність моральних норм, які характеризуються спільними рисами і втілені у взаємодії людей різних культур. Як засвідчують результати проведеного онлайн опитування із застосуванням сервісу Google здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами підготовки: «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» надають перевагу повазі до людини та її традиційної народної культури, цінностям збереження здоров'я і життя людини але, не виявлять готовності до вивчення культури попередніх періодів, її збереження і примноження. Перше місце з-поміж особистих цінностей, як засвідчують результати опитування, посідають особистісні сенси – успішність в кар'єрному зростанні, матеріальне забезпечення, лідерство, оволодіння професійними компетентностями. Ми припускаємо, що профіль випускників педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти буде характеризуватися високим культурним і професійним статусом. Для проведення дослідження нами виокремлено магістральні питання, що відповідають профілю здобувача вищої освіти (першого) бакалаврського рівня: які домінуючі цінності актуальні для педагогічної професії (вчителя початкової школи, вихователя закладу дошкільної освіти); особистісно-професійний портрет сучасного педагога; ранжування студентами ціннісних домінант які найсуттєвіше відповідають особистісним потребам і професійному зростанню в умовах суспільних трансформацій; вплив ціннісних домінант на мотивацію до

вивчення людинознавства, педагогіки, психології задля визначення власних стратегій особистісного і професійного розвитку.

Дослідження здійснено поетапно. Мета першого етапу дослідження полягала в уточненні стану проблеми, виявленні в майбутніх педагогів ціннісних домінант, що є визначальними щодо їхнього особистісного і професійного розвитку.

Для реалізації зазначеної вище мети, ми використали групу емпіричних інструментів з використанням Google сервісу проведено: онлайн-опитування (анкети), інтерв'ювання (опитувальні аркуші); аналіз продуктів освітньої діяльності студентів (педагогічне есе); в режимі реального часу проведено педагогічне спостереження. На різних етапах дослідження охоплено 365 респондентів, віковий діапазон становив 18–35 років. Ми не поділяли респондентів за гендерною та національною ознакою.

Порядок роботи: у розробленому кейс-стаді респонденти були відібрані відповідно до освітньо-професійних програм підготовки, а саме: «Початкова освіта», «Дошкільна освіта»).

За результатами дослідження проаналізовано профіль студентів педагогічних спеціальностей, зв'язки між ставленням до ціннісних домінант та внутрішньою мотивацією до особистісного і професійного саморозвитку. Тому вважаємо доцільним виокремити ціннісний компонент змісту підготовки майбутніх педагогів, що ґрунтується на внутрішніх життєвих сенсах особистості до усвідомленого сприйняття себе в професії, ставленні до себе й інших людей і становить домінанту особистісного та професійного розвитку фахівця освітньої галузі. Зауважимо, що педагогічна діяльність є багатомірною, вона увиразнюється психофізіологічними, дидактичними, естетичними, етичними детермінантами. Оскільки підготовка фахівців із освітньої галузі належить до сфери діяльності людина-людина, вона характеризується особистісною і професійною складовими, а отже й особистісно-ціннісним і ціннісно-професійним наповненням.

Результати аналізу змісту навчальних програм із курсів: «Людинознавство», «Педагогіка», «Психологія», «Навчальна (психолого-педагогічна) практика», дали змогу встановити магістральні взаємозв'язані інноваційні та традиційні тенденції (пристосування окремих освітніх практик минулих років до вирішення актуальних на нині завдань розвитку ціннісних домінант фахівців в умовах трансформації освітніх парадигм.

Для виявлення в майбутніх педагогів актуальних цінностей застосовано комплекс методів, а саме: опитування, інтерв'ювання, педагогічне есе, математичної статистики. Виявлення та узагальнення результатів наукового пошуку дало змогу встановити таке: 100 % респондентів – студенти 1, 2, 3, 4 курсів (денної та заочної форм навчання) насамперед вважають прийнятними в професійному становленні цінності добра і справедливості; у ранжуванні домінуючих цінностей з'ясовано – 77,3 % надали перевагу цінностям

взаєморозуміння і миру, захисту батьківщини, збереження життя і духовним цінностям; на другому місці – сімейні цінності (сім'я, турбота про сім'ю, родинна, захист дітей) обрали 54,5 % респондентів; 50 % респондентів надали перевагу демократичним цінностям (воля, справедливість, рівність, свобода, незалежність; повага до особистості); для 27,3% респондентів матеріальні цінності є першорядними. Зіставний аналіз відповідей здобувачів вищої освіти (заочної форми навчання), які мають стаж педагогічної діяльності 3–5 років і тих, що не має такого досвіду засвідчують таке: вчителі початкової школи, вихователі закладів дошкільної освіти зі стажем роботи на посаді вчителя, вихователя п'ять і більше років, значно більше уваги приділяють власному професійному вивіщенню і пов'язують його з цифровими та іншими інноваційними технологіями. Зауважимо, що ціннісна складова цієї категорії педагогів щодо їхньої професійної діяльності здебільшого пов'язана з особистою безпекою та збереженням життя і здоров'я дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, що є прийнятним в умовах воєнного часу. На відміну від цієї групи респондентів, здобувачі вищої освіти денної форми навчання (без досвіду педагогічної діяльності) у процесі ранжування особистих і професійних цінностей насамперед виокремлюють групу особистісно значущих цінностей і характеризують їх такими, що є фундаментальними для виживання людей загалом та власними життєвими сенсами.

Інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження ґрунтується в розрізі інновацій та традиціоналізму (про що мова йшла вище). В освітніх практиках простежуємо непоодинокі випадки надмірного скеровування здобувачів вищої освіти до виконання вузькопрофільних завдань, що засвідчує тяглість узвичаєної знаннево-нормативної освітньої парадигми попередніх періодів. У цьому очевидною є підміна візій підготовки фахівців, що суперечить нинішнім завданням підготовки молодшої генерації до життєдіяльності в багатокультурному середовищі та готовності навчатися впродовж життя. У руслі інноваційних тенденцій підготовки педагогів магістральною є інтеграція знань про людину та її цінності. Таким чином людинознавча корекція педагогічної реальності здійснюється в умовах зміни прагматичної стратегії на аксіологічну.

Для того, щоб вивчити, чи існує ступінь зв'язку між позитивним ставленням студентів ціннісних доміант (особистісних і професійних), мотивацією до їх засвоєння, був розрахований коефіцієнт кореляції Пірсона. Виявлено значну позитивну кореляцію ($p < 0,01$, $r = 0,4$). Позитивна кореляція виявлена також у вибірці ОП «Початкова освіта» ($p < 0,01$, $r = 0,34$) та в здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня ОП «Дошкільна освіта» ($p < 0,05$, $r = 0,44$). Результати дослідження цих аспектів подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Кореляція Пірсона між середніми відношення до ціннісних домінант і середніми показниками засвоєння ціннісних орієнтацій здобувачів вищої освіти

	N	Кореляція Пірсона
Загальна вибірка	256	0.4**
Студенти ОПП «Початкова освіта»	153	0.34**
Студенти ОПП «Дошкільна освіта»	103	0.44*

* $p < .05$, ** $p < .01$

Грунтуючись на отриманих результатах, тести Пірсона проводилися для кожної вибраної позиції окремо. Була виявлена значна кореляція між ставленням до історико-культурної спадщини та мотивацією до вивчення історії культури, рідної та державної мов, біографістики, історії освіти. Виявлено найвище співвідношення для фахового спрямування. Дослідження письмових пам'яток – писемних історичних джерел, що містять біографічні дані про провідних учених і практиків в галузі педагогіки та психології, філософії освіти отримало найнижчі показники кореляції.

Таблиця 2.

Кореляція Пірсона між особистісним ставленням до освітніх галузей і вибором ціннісних уподобань

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ	Кореляція Пірсона
Людинознавство	0.43**
Історія педагогіки	0.4**
Педагогіка	0.61**
Психологія	0.41**
Освітні інновації	0.29**

* $p < .05$, ** $p < .01$

З метою уточнення чи впливає ціннісний вибір на академічні результати здобувачів вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» проведено однобічне ANOVA та з'ясовано три рівні освітніх досягнень студентів – низький, середній, високий. Суттєвої різниці між рівнями освітніх досягнень студентів не виявлено – ($F(3|125) = 0,79$; $p = n.s.$).

За результатами аналізу емпіричних даних дослідження, з'ясовано вплив ціннісних домінант на розвиток мотивації до особистісного та професійного зростання та висновано актуальність ціннісного збагачення програмового матеріалу, наповнення змісту педагогічної освіти знаннями про людину та її цінності в історико-культурному поступі. Водночас, має право на існування думка, що потребує оновлення зміст педагогічної і психологічної освітніх галузей. Передусім освітньо-професійні програми підготовки педагогів потребують перегляду та вдосконалення у руслі формування смислового цілого ціннісно-світоглядної освіти у якому об'єднуються мотиви, потреби, інтереси,

ідеали, життєві сенси. Експериментальне дослідження показало, що в нині суціль в Україні системі педагогічної освіти назріла необхідність посилення міждисциплінарного контенту, що розширить наукове поле для засвоєння здобувачами вищої освіти педагогічних спеціальностей знань про людину та її цінності у міжкультурному просторі.

Висновки. Результати теоретичного аналізу з проблематики статті та аналізу, інтерпретації й узагальнення проміжних результатів педагогічного експерименту дають змогу зробити висновок: осердя психолого-педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку становлять ціннісні домінанти з їх людиноцентричним потенціалом. З'ясовано, що представники молодшої генерації мотивовані до освіти, що ґрунтується на цінностях. Однак, вони часто в повсякденному житті стикаються з суперечливими обставинами. Так часто-густо випускники закладів вищої освіти, які зорієнтовані на прагматично-професійні цілі не можуть сприймати розбіжності щодо цінностей задекларованих і тими, що прийнятні в їхніх соціально-культурних і професійних середовищах. Тому варто зосередити увагу наукових спільнот і розробників освітньо-професійних програм із педагогічних спеціальностей на візійність цінностей, спрямованих на особистісний і професійний розвиток фахівця освітньої галузі, що значним чином залежить від людиноцентричного змістового забезпечення освітнього процесу. Зауважимо таке: ціннісні домінанти становить інтерес для молодих людей у тому випадку, коли вони бачать їх перспективність і спрямованість у майбутнє. Ми не акцентували увагу в дослідженні на виявленні глибинних процесів освіти майбутніх педагогів і обмежили коло досліджуваних питань тими цінностями, що є зрозумілі і прийнятні здобувачами вищої освіти.

Література:

1. Goldman S. Harvard and the humanities. *First Things*, 2014. 239 p. P. 20–21. URL: <https://www.firstthings.com/article/2014/01/harvard-and-the-humanities>.
2. Rinon Y. *The Crisis in the Humanities*. Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad, 2014.
3. Горизонт духовності виховання: колективна монографія / *The Horizon of Spirituality of Education: collective monograph*. Уклали й підготували Йонас Кевішас, Олена М. Отич. Вільнюс: Zuvedra, 2019. 584 с.
4. Ugdymo dvasingumas / *Spirituality of Education*. Kolektyvinė monografija. ISBN 978-9955-20-739-9. Sudarė ir parengė J. Kievišas. Vilnius : Lietuvos Edukologijos universitetas, 2012. 574 p.
5. Луговий В. І. *Ціннісні компетентності – невід'ємна складова підготовки фахівців з вищою освітою в умовах євроінтеграції*. Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі. Київ : Гнозис, 2009. Т. 1. С. 393–401.
6. Іванюк Г. *Стратегії підготовки педагогів в умовах глобальних невизначених змін*. Нова стратегія професійної підготовки педагога в умовах євроінтеграції: монографія / за наук. ред. канд. пед. наук. С. Паламар. Київ : Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2023. 540 с.
7. Ivaniuk H., Oleksiuk O., Vyshnevetska M. Sociocultural dominants of developing students' value intentions: context of civilization challenges. *Amazonia Investiga*. 2021. Vol. 10, № 45. P. 9–19. URL: <https://doi.org/10.34069/ai/2021.45.09.1>.

8. González-Gijón G., Martínez-Heredia N., Amaro-Agudo A., Soriano-Díaz A. Study of the values present in the students pursuing the degree of teacher in primary education in the public universities of Andalucia. *Formacion Universitaria*. 2020. Vol. 13, № 2 February, 83–92. DOI:10.4067/S0718-50062020000200083.

9. Lyberger M. R. Value-Centric Education: A Transcending Approach. *Sport Management Education Journal*. 2020. Vol. 14, №. 1. P. 52–54. URL: <https://doi.org/10.1123/smej.2019-0037>.

10. Vygotsky L. S. Mind in society: The Development of higher psychological processes. M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, E. Souberman (Eds.) Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978. 91 p.

References:

1. Goldman, S. (2014). Harvard and the humanities. *First Things*, 239 p. P. 20–21. URL: <https://www.firstthings.com/article/2014/01/harvard-and-the-humanities>.

2. Rinon, Y. (2014). *The Crisis in the Humanities*. Tel Aviv: Hakibbutz Hameuchad.

3. Kievisas, J., & Olena M. Otych. (Eds.). (2019). *Horyzont dukhovnosti vykhovannia [The Horizon of Spirituality of Education]*. Zuveda.

4. Kievišas J. (Eds.). (2012). *Ugdymo dvasingumas / Spirituality of Education*. Kolektyvinė monografija. ISBN 978-9955-20-739-9. Vilnius: Lietuvos Edukologijos universitetas.

5. Luhovyi, V. (2009). Tsinnisni kompetentnosti – nevidiemna skladova pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu v umovakh yevrointehratsii [Valuable competences are an integral part of the training of specialists with higher education in the conditions of European integration]. *Vyshcha osvita u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru. Bolonskyi protses i perspektyvy rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini, Yevropi ta sviti – Higher education in the context of integration into the European educational space. The Bologna process and prospects for the development of higher education in Ukraine, Europe and the world (Vols. 1), (pp. 393–401)*. Kyiv : Hnozys [in Ukrainian].

6. Ivaniuk, H. (2023). *Stratehii pidhotovky pedahohiv v umovakh hlobalnykh nevyznachenykh zmin [Strategies for teacher training in conditions of global uncertain changes]*. S. Palamar (Eds.), *Nova stratehiia profesiinoi pidhotovky pedahoha v umovakh yevrointehratsii – A new strategy of professional teacher training in the conditions of European integration*, (pp. 10–32). Kyiv. Borys Grinchenko Kyiv University [in Ukrainian].

7. Ivaniuk, H., Oleksiuk, O., & Vyshnevetska, M. (2021). Sociocultural dominants of developing students' value intentions: context of civilization challenges. *Amazonia Investiga*, 10(45), 9-19. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.45.09.1>

8. González-Gijón, G., Martínez-Heredia, N., Amaro-Agudo, A., & Soriano-Díaz, A. (2020). Study of the values present in the students pursuing the degree of teacher in primary education in the public universities of Andalucia. *Formacion Universitaria*. 13, 2, February, 83–92. DOI: 10.4067/S0718-50062020000200083.

9. Lyberger, M. R. (2020). Value-Centric Education: A Transcending Approach. *Sport Management Education Journal*. 14, 1, 52–54. URL: <https://doi.org/10.1123/smej.2019-0037>.

10. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The Development of higher psychological processes*. M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman (Eds.) Cambridge, MA: Harvard University Press.